

УДК 340.13: 341.242(4)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.1.13>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ У СФЕРІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Ладиченко В.В.,
*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: 0000-0002-7823-7572*

Мозолюк-Боднар Л.М.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правових та інформаційних технологій,
Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти
«Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»,
Хмельницький інститут соціальних технологій
ORCID: 0000-0002-8200-5651*

Ладиченко В.В., Мозолюк-Боднар Л.М. Актуальні проблеми імплементації європейських стандартів у сфері юридичної відповідальності.

Стаття присвячена дослідженню актуальних проблем імплементації європейських стандартів у сфері юридичної відповідальності в Україні в умовах інтенсивного євроінтеграційного процесу та викликів, пов'язаних із воєнним станом. Обґрунтовується, що попри суттєву гармонізацію законодавства з нормами Європейського Союзу і Ради Європи, практична реалізація ключових принципів—пропорційності покарання, верховенства права, презумпції невинуватості, ефективного судового захисту та заборони нелюдського поводження—залишається непослідовною. На основі аналізу сучасних наукових підходів, рішень Європейського суду з прав людини та рекомендацій Європейської комісії визначено низку системних перешкод: суперечності між нормою і практикою, інституційна нестабільність судової влади, нерівномірність правозастосування, недостатня підготовка фахівців та фрагментарність реформ.

У статті досліджено специфіку імплементації європейських стандартів у кримінальному, адміністративному, цивільному праві. Підкреслюється, що формальне наближення законодавства до права Європейського Союзу має супроводжуватися модернізацією інституцій, зміцненням незалежності суду, удосконаленням антикорупційних механізмів, забезпеченням належних ресурсів та підвищенням правової культури.

Зроблено висновок, що успішність імплементації європейських стандартів юридичної відповідальності залежить системних структурних змін, які поєднують оновлення законодавства з реальним підвищенням ефективності правозастосовної діяльності. Лише за умови комплексної трансформації державних інституцій, стабільного судового контролю та дотримання прав людини європейські стандарти можуть перетворитися з декларацій на дієвий механізм захисту прав людини.

Ключові слова: імплементація, європейські стандарти, юридична відповідальність, дієвість юридичної відповідальності, правозастосування, верховенство права, практика ЄСПЛ, Європейський Союз.

Ladychenko V.V., Mozoliuk-Bodnar L.M. Current issues of implementing European standards in the field of legal liability.

The article is devoted to the study of the current problems of implementing European standards in the field of legal liability in Ukraine in the context of the intensive European integration process and the challenges associated with martial law. It is argued that despite the significant harmonization

of legislation with the norms of the European Union and the Council of Europe, the practical implementation of key principles – proportionality of punishment, the rule of law, the presumption of innocence, effective judicial protection and the prohibition of inhuman treatment – remains inconsistent. Based on the analysis of modern scientific approaches, decisions of the European Court of Human Rights and recommendations of the European Commission, a number of systemic obstacles have been identified: contradictions between the norm and practice, institutional instability of the judiciary, uneven law enforcement, insufficient training of specialists and fragmentation of reforms. The article examines the specifics of the implementation of European standards in criminal, administrative and civil law. It is emphasized that the formal approximation of legislation to the law of the European Union should be accompanied by the modernization of institutions, strengthening the independence of the court, improving anti-corruption mechanisms, providing appropriate resources and improving legal culture.

It is concluded that the success of the implementation of European standards of legal responsibility depends on systemic structural changes that combine the updating of legislation with a real increase in the efficiency of law enforcement activities. Only under the condition of a comprehensive transformation of state institutions, stable judicial control and observance of human rights can European standards turn from declarations into an effective mechanism for the protection of human rights.

Key words: implementation, European standards, legal liability, effectiveness of legal liability, law enforcement, rule of law, ECHR practice, European Union.

Постановка проблеми. У сучасних умовах європейської інтеграції Україна взяла курс на гармонізацію свого законодавства та правозастосовної практики зі стандартами Європейського Союзу та Ради Європи. Важливим елементом цього процесу є імплементація європейських стандартів у сфері юридичної відповідальності, яка охоплює як кримінально-правові, так і адміністративні, цивільно-правові та дисциплінарні механізми. Однак, незважаючи на значний прогрес, існує низка системних проблем, що ускладнюють ефективне впровадження таких стандартів на національному рівні. По-перше, наявні суперечності між українським законодавством і вимогами, сформованими у практиці Європейського суду з прав людини, зокрема щодо принципів пропорційності, презумпції невинуватості, належної правової процедури та заборони нелюдського поводження. По-друге, зберігаються інституційні слабкості: перевантаженість судів, недостатня незалежність правоохоронних органів, нерівномірна підготовка правників у питаннях застосування європейських стандартів. По-третє, імплементація часто має формальний характер, коли зміни вносяться на рівні законів, але не знаходять реального втілення в повсякденній правозастосовній практиці.

Також існує конфлікт між традиційними репресивними підходами до юридичної відповідальності, що історично сформувалися в Україні та сучасною європейською моделлю, яка ґрунтується на пріоритеті прав людини, мінімізації втручання держави та гуманізації правосуддя. Нові виклики, зокрема пов'язані з цифровізацією та зростанням кількості транснаціональних правопорушень, ще більше ускладнюють інтеграцію української правової системи у загальноєвропейський правовий простір. Додатковим викликом стали умови воєнного стану, які потребують балансування між забезпеченням національної безпеки та дотриманням фундаментальних прав людини відповідно до міжнародних стандартів.

Таким чином, проблема імплементації європейських стандартів у сфері юридичної відповідальності залишається надзвичайно актуальною та потребує комплексного наукового аналізу, спрямованого на виявлення перешкод, оцінку сучасного стану реформ і визначення шляхів їх подальшої оптимізації.

Метою статті є комплексний аналіз актуальних проблем імплементації європейських стандартів у сфері юридичної відповідальності, особливо у контексті українського державотворення.

Стан опрацювання проблематики. Проблематика імплементації європейських стандартів у сфері юридичної відповідальності привертає значну увагу вітчизняних та зарубіжних науковців, що зумовлено зростанням кількості міжнародних конфліктів та порушень прав людини. Ефективне впровадження цих стандартів визначає здатність держави забезпечувати верховенство права, захист прав людини та відповідність сучасним вимогам демократичного правосуддя. У наукових дослідженнях наголошується, що адаптація українського законодавства до європейських норм передбачає не лише формальне наближення нормативно-правової бази до ЄС, а й глибоку трансформацію інституційних механізмів, процедурних гарантій та практик застосування відповідальності.

Багато науковців підкреслюють, що однією з основних перешкод залишається розрив між нормою і практикою: навіть належним чином гармонізовані закони не завжди реалізуються через брак професійної підготовки, політичний тиск або недостатню незалежність судової влади. Так, Л. Москвич, досліджуючи незалежність судової влади, аналізує, які зміни потрібні, щоб закони відповідали європейським стандартам, підкреслюючи, що часто «європейські» норми формально прийняті, але не мають належного юридичного та інституційного забезпечення, що створює ризики для реального правосуддя [1, с. 179-195]. О. Москаленко, В. Микитюк детально аналізують «європейські стандарти правосуддя» (право на справедливий суд, доступ до правосуддя, виконання рішень тощо) і виклики, які виникають під час їх імплементації в українських умовах – особливо з огляду на війну [2, с. 9-12]. Це приклад наукової критики того, що формальні зміни часто не дають належного результату.

А. Babych, А. Berlach, М. Korniienko, R. Shchokin та V. Kolyukh оцінюють наскільки система адміністративного судочинства в Україні відповідає стандартам ЄС щодо прозорості, ефективності та доступності у справах публічно-правового характеру [3, с. 250-280]. Це важливо, бо адміністративна відповідальність – часто «точка перетину» європейських і національних стандартів. Водночас актуальні міжнародні дослідження засвідчують, що в умовах війни та масштабних реформ зростає потреба у прозорих механізмах правової відповідальності, здатних відповідати як вимогам ЄС, так і запитам українського суспільства щодо справедливості та ефективності державної влади.

У Звіті Єврокомісії 04.11. 2025 р. міститься детальна оцінка прогресу, досягнутого Україною на шляху до членства у Європейському Союзі та ключові рекомендації для подальшого євроінтеграційного руху. Україна досягла суттєвого прогресу у наближенні до ЄС – зокрема, в питаннях адаптації законодавства, боротьби з корупцією та реформ судової системи. Водночас Комісія наголошує: потрібно переходити від ситуативних рішень до системного, проактивного підходу, зокрема через розробку нової Антикорупційної стратегії на 2026–2030 рр. та реформи кримінального процесуального законодавства з метою запобігання зловживанням процесуальними правами [4]. Цей висновок узгоджується з окремими рекомендаціями стосовно розширення кола декларантів, посилення гарантій для викривачів, а також зміцнення інституційної спроможності антикорупційних органів.

На цьому тлі питання імплементації європейських стандартів стає не лише технічним аспектом євроінтеграції, а й важливим показником демократичної стійкості та готовності України до повноцінного членства в ЄС. У цьому контексті особливо актуальними залишаються дослідження, що аналізують проблеми антикорупційної відповідальності, дотримання прав людини, реформування судової системи та запровадження нових стандартів корпоративної й адміністративної відповідальності згідно з вимогами європейського права.

Виклад основного матеріалу. Європейська інтеграція України зумовлює необхідність глибокого реформування національної правової системи, ключовим елементом якого є імплементація європейських стандартів у сфері юридичної відповідальності та правосуддя. Цей процес виходить за межі формальної адаптації законодавства, передбачаючи трансформацію інституційної практики, правової культури та механізмів забезпечення верховенства права. Стандарти Ради Європи, Європейського Союзу та прецедентна практика Європейського суду з прав людини визначають високі вимоги щодо захисту прав людини, ефективності кримінального процесу, пропорційності юридичної відповідальності та гарантій справедливого суду. Україна офіційно взяла на себе зобов'язання впроваджувати ці вимоги, що стало особливо актуальним у контексті отримання статусу кандидата на членство в ЄС.

Європейські стандарти у сфері юридичної відповідальності базуються на таких ключових принципах: верховенство права, юридична визначеність, презумпція невинуватості, пропорційність покарання, заборона катувань та нелюдського поводження, забезпечення прав потерпілих, рівність сторін у процесі та ефективні засоби правового захисту, справедливість. На думку О. Москаленко, В. Микитюка, європейські стандарти знаходять своє відображення у формалізованих нормативних актах – міжнародних договорах, рішеннях Європейського суду з прав людини, рекомендаціях Ради Європи, які закріплюють відповідні принципи та правила на рівні міжнародно-правових зобов'язань держав [1, с. 10].

Імплементація означає не лише формальне закріплення цих принципів у законодавстві України, а й адаптацію правозастосовної практики, адміністративних процедур і судової діяльності

відповідно до стандартів Ради Європи та ЄС [5, с. 152–163]. Імплементация – це широке, багатовіснє поняття, яке охоплює законодавчу, судову, правоохоронну, адміністративну, а також культурно-правову (звички, традиції, практику) трансформацію. Як відомо, часто законодавчі акти приймаються без урахування особливостей української правової культури, судової практики чи адміністративних ресурсів, що призводить до декларативності змін. Як наслідок, суперечності норм, низька ефективність застосування, юридична невизначеність.

У 2024–2025 роках Україна продемонструвала значний прогрес у напрямі гармонізації законодавства з ЄС. Зміни торкнулися кримінального законодавства, антикорупційної політики, адміністративної відповідальності та судової системи, що було визначено Європейською комісією як ключову вимогу під час переговорів щодо вступу України до ЄС.

Водночас, Європейські стандарти юридичної відповідальності передбачають чітку регламентацію складів правопорушень, пропорційність покарання, заборону свавільного переслідування та забезпечення ефективних процесуальних гарантій. Хоча, українське законодавство значною мірою узгоджується з європейськими вимогами, проте на практиці нерідко спостерігаються порушення процедур, надмірне застосування запобіжних заходів і слабкий контроль за дотриманням прав затриманих. До сучасних реформ у цій сфері належать: зміни до КПК щодо посилення процесуальних гарантій; впровадження електронного кримінального провадження; встановлення чіткіших стандартів відповідальності за катування та незаконне тримання під вартою; актуалізація інституту угод у кримінальному провадженні. Все це формально наближає українську практику до європейських стандартів, але «проблема їх виконання» на практиці залишається. Наприклад, навіть при наявності норм, порушення умов тримання під вартою, недостатній контроль, випадки свавільного застосування заходів – все ще фіксуються [6]. В питанні електронних доказів і доказів з цифрових джерел – є як просування вперед, так і нагальні проблеми із не розмежованістю електронного доказу від інших джерел доказів; недостатністю нормативно-правового регулювання використання копії електронних доказів, оригінали яких втрачено та інші проблеми, пов'язані з процедурами їх подачі/визнання, оцінки допустимості [7].

Гармонізація кримінального права (особливо у частині загальної частини, санкцій, складів злочинів) з європейськими стандартами також залишається ще предметом дискусій і потребує подальшої роботи [8]. Подальша імплементация європейських стандартів юридичної відповідальності неможлива без комплексного перегляду підходів до криміналізації та декриміналізації діянь, узгодження санкцій із принципом пропорційності та впровадження ефективних механізмів альтернативних видів покарань.

У контексті імплементации європейських стандартів у сфері юридичної відповідальності пробаційний нагляд в Україні розглядається як один із ключових інструментів гуманізації кримінальної політики та наближення її до практик держав ЄС. Запровадження пробації сприяє переходу від каральних підходів до моделей, орієнтованих на ресоціалізацію правопорушників, що відповідає європейським принципам пропорційності та мінімального втручання. Перші результати функціонування системи підтверджують її здатність зменшувати навантаження на установи виконання покарань і забезпечувати більш ефективний контроль за особами, які вчинили правопорушення невеликої тяжкості.

Водночас досвід країн Європейського Союзу, таких як Польща чи Велика Британія, демонструє важливість комплексного підходу до пробаційного нагляду, що включає якісну підготовку персоналу, розвинену систему соціальної підтримки та широке застосування альтернатив позбавленню волі. Наприклад, у Польщі, де сучасна система пробації діє з 1990-х років, рівень рецидиву серед осіб, охоплених пробаційним наглядом, становить лише 15–20%, що підтверджує ефективність європейських моделей [9].

Україна має потенціал адаптувати такі практики, зокрема шляхом упровадження електронного моніторингу та налагодження партнерств із громадськими організаціями, які забезпечують психологічну, соціальну та реінтеграційну підтримку правопорушників. Проте реалізація цих підходів стикається з низкою актуальних проблем: нестачею фінансування, обмеженими технічними ресурсами та потребою у професійній підготовці персоналу. Умови воєнного стану додатково ускладнюють модернізацію системи, що створює суттєві бар'єри для повної інтеграції європейських стандартів пробаційного нагляду в національну практику.

ЄСПЛ у низці рішень проти України фіксував порушення, пов'язані з катуваннями та неналежним розслідуванням скарг на жорстоке поводження (група справ по Kaverzin, Afanasyev, Belousov

та ін.), а також детальний опис системних недоліків та рекомендації щодо їх усунення [10]. Ці рішення й висновки чітко демонструють, що наявність норм недостатня без дієвих механізмів розслідування та підзвітності.

Отже, незважаючи на певну гармонізацію законів України із законодавством Європейського Союзу все ж багатьом нормам бракує детального процедурного забезпечення (електронні докази, стандарти розслідування катувань тощо). Прецеденти ЄСПЛ (Kaverzin та ін.) показують, що формальне визнання порушення потребує системних змін і контролю за виконанням рекомендацій.

Імплементація європейських стандартів у сфері протидії корупції та юридичної відповідальності залишається одним із ключових викликів для України на шляху інтеграції до Європейського Союзу. Попри значну гармонізацію законодавства з правовими нормами ЄС, на практиці зберігається низка структурних, інституційних і процедурних проблем, які ускладнюють ефективне застосування антикорупційних механізмів. Україна формально запровадила більшість інструментів, передбачених європейськими антикорупційними стандартами – криміналізацію корупційних правопорушень, незалежні антикорупційні органи, систему фінансового контролю, механізми прозорості та запобігання конфлікту інтересів. Однак реальне застосування цих норм стикається з труднощами, серед яких: вибірковість правозастосування; недостатній рівень доказової бази у кримінальних провадженнях; затягування судових процесів; часткове виконання рішень антикорупційних органів судами. Це суперечить ключовому принципу ЄС – невідворотності відповідальності. У цьому контексті слушною є позиція Я. Фокіна, який підкреслює необхідність прискорення імплементації Державної антикорупційної програми та встановлення дієвих санкцій за невиконання її положень. Водночас упровадження стратегічних документів ускладнюється браком кваліфікованих кадрів і фінансових ресурсів, що вимагає внесення відповідних коригувань. Отже, посилення боротьби з корупцією, удосконалення антикорупційних стратегій та підвищення відповідальності за порушення законодавства є ключовими передумовами євроінтеграційного поступу України [11, с. 284-285].

Важливо зауважити, що без незалежного та ефективного судочинства імплементація європейських стандартів юридичної відповідальності є неможливою. Основні перепони: незавершена реформа Вищої кваліфікаційної комісії суддів і Вищої ради правосуддя; недовіра суспільства до судової системи; затягування розгляду антикорупційних справ; недостатня спеціалізація суддів у корупційних провадженнях поза ВАКС. Крім цього, суди, слідчі органи, потребують додаткових ресурсів, підготовки та незалежних механізмів контролю аби стандарти працювали на практиці.

Європейські стандарти, зокрема Рекомендації СМ/Рес (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи та практика ЄСПЛ, вимагають встановлення зрозумілих меж дисциплінарної відповідальності, чіткої відповідності між тяжкістю проступку та суворістю санкції, а також запобігання використанню дисциплінарних заходів як інструменту тиску [12]. В українській практиці ці вимоги часто виконуються непослідовно: у низці випадків застосовуються надмірно суворі стягнення за незначні порушення, тоді як у ситуаціях, що потребують серйозної реакції, призначаються м'які або символічні заходи. Додатковою проблемою є відсутність єдиного підходу до оцінки дисциплінарних проступків суддів, прокурорів та адвокатів, що призводить до непередбачуваності та нерівномірності правозастосування.

Сфера адміністративної відповідальності також демонструє необхідність глибшої гармонізації з правом ЄС. Застосування адміністративних санкцій у вітчизняній практиці часто характеризується широким дискреційним полем, недостатньою визначеністю складів правопорушень та нерівномірністю практики судів. В результаті один і той самий випадок може бути кваліфікований по-різному залежно від конкретного органу або навіть конкретної особи.

Проте, сучасне бачення адміністративної відповідальності виходить за межі традиційної каральної моделі та орієнтується на інтегративний підхід, у межах якого вона виконує не лише охоронну, а й регулятивну, превентивну, виховну та компенсаційну функції. Така концепція відповідає європейським вимогам до належного врядування та забезпечує баланс між публічними й приватними інтересами, що є ключовим у процесі наближення українського законодавства до норм ЄС.

У цих умовах адміністративна відповідальність поступово перетворюється на інструмент управлінського впливу, що демонструє відхід від підходу, за яким вона розглядалася як «останній елемент примусу». Натомість формується розуміння її як частини ширшої системи адміністративно-правових засобів, що функціонують у взаємодії з переконанням, превенцією та механізма-

ми правового стимулювання. Саме такий підхід дозволяє розкрити гуманістичну складову адміністративного примусу, який має забезпечувати правову культуру, відповідальність та стабільність управлінських відносин, узгоджених із європейськими принципами [13, с. 108].

Як зазначає Д.А. Козачук, О.Є. Панфілов, європейська модель адміністративної відповідальності ґрунтується на принципах пропорційності, індивідуалізації, верховенства права та гуманізації санкцій. Практика Європейського суду з прав людини визначає чіткі межі допустимого адміністративного втручання і формує стандарти, які мають бути інтегровані в українську правозастосовну систему. Науковці, вважають, що розробка нового Кодексу України про адміністративні проступки свідчить про крок до глибшої європеїзації інституту адміністративної відповідальності: документ містить положення про належне врядування, удосконалені процедури захисту прав людини, індивідуалізацію адміністративних санкцій, етичну відповідальність посадових осіб та враховує виклики цифрової трансформації.

Таким чином, Україна рухається від фрагментарних змін до системної модернізації адміністративно-деліктного законодавства відповідно до правових стандартів Європейського Союзу. Водночас актуальними залишаються проблеми повної імплементації європейських принципів, забезпечення інституційної спроможності та адаптації правозастосовної практики до вимог ЄС [13, с. 108].

Імплементація європейських стандартів у сфері цивільно-правових відносин в Україні є складним і тривалим процесом, що потребує одночасного оновлення законодавчої бази та зміни правосвідомості суспільства. Після укладення Угоди про асоціацію з ЄС та приєднання до багатосторонніх міжнародних документів (зокрема Гаазьких конвенцій), Україна взяла курс на приведення цивільного судочинства до принципів юридичної визначеності, справедливого суду, відкритості, незалежності суддів та доступності правосуддя. Проте імплементація стикається з рядом проблем: необхідністю гармонізації національних норм із динамічними європейськими моделями, складністю визначення процедурних етапів реформ, а також соціальними бар'єрами – невідповідністю ментальних очікувань населення швидким і радикальним змінам у правовій системі [14, с. 102-103].

Європейські стандарти, такі як відкритість і публічність процесу, незалежність суддів, доступність судочинства та розвиток альтернативних способів вирішення спорів (медіації), поступово впроваджуються у національне законодавство України – зокрема через реформу судової системи та ухвалення Закону «Про медіацію». Проте практика застосування цих стандартів ще формується, виявляючи прогалини та проблеми, що потребують подальшого вдосконалення. Отже, ключовими викликами є забезпечення реальної, а не декларативної дії принципів верховенства права, ефективного судового захисту та прозорості судових процедур, що визначає перспективний напрям майбутніх реформ та наукових досліджень [14, с. 106-107].

Україна суттєво просунулась у гармонізації законодавства у сфері інтелектуальної власності з нормами ЄС, проте імплементація стандартів юридичної відповідальності залишається неповною і фрагментарною. Ключові проблеми пов'язані з недостатньою ефективністю судового захисту, непередбачуваністю рішень, слабкими механізмами боротьби з цифровими порушеннями, відсутністю відповідальності онлайн-посередників, низьким рівнем підготовки правоохоронних органів, неврегульованістю діяльності інтернет-маркетплейсів. Для повної імплементації стандартів ЄС необхідне комплексне реформування – від оновлення законодавства до підвищення кваліфікації фахівців і створення спеціалізованих судових інституцій.

Аналіз судової практики у сфері інтелектуальної власності демонструє загальну тенденцію до зниження кількості справ за всіма категоріями. Водночас, у деяких випадках спостерігається незначне збільшення кримінальних та адміністративних проваджень на рівні місцевих судів. Так, за даними Центру моніторингу прав інтелектуальної власності UANIPIO, викладеними у звіті «Стан захисту прав інтелектуальної власності в Україні за 2024 рік», більшість комерційних спорів, які розглядали місцеві суди, стосувалися прав на торговельні марки (42%) та авторських і суміжних прав (40%). Значно рідше суди розглядали спори щодо винаходів, корисних моделей і промислових зразків (16%), а конфлікти щодо прав попереднього використання траплялися лише епізодично (2%). У судовій практиці простежується також еволюція підходів до визначення розміру компенсації. Найбільші труднощі виникають у справах, пов'язаних з авторським правом, де часто спостерігається суттєва різниця між сумами, які заявляють позивачі, та тими, що фактично присуджуються судами [15].

У підсумку імплементація європейських стандартів юридичної відповідальності потребує системного підходу, спрямованого не лише на оновлення законодавства, а й на реальне реформування інституцій, підвищення правової культури та формування стійких механізмів контролю за дотриманням прав людини. Без цих структурних змін гармонізація залишатиметься декларативною, а не практичною.

Висновки. Імплементація європейських стандартів у сфері юридичної відповідальності в Україні є важливим та водночас складним процесом, що потребує як оновлення законодавства, так і реального реформування правозастосовних інститутів. Попри значний прогрес у гармонізації норм кримінального, адміністративного та цивільного права з вимогами ЄС і Ради Європи, практична реалізація цих стандартів залишається непослідовною. Основними проблемами є вибірковість правозастосування, порушення процесуальних гарантій, нестача інституційної спроможності, а також недостатня ефективність судового контролю.

Європейські стандарти – пропорційність відповідальності, юридична визначеність, незалежність суду, заборона свавільного переслідування – формально закріплені в українських законах, однак не завжди забезпечуються на практиці. Особливо це помітно у сферах дисциплінарної відповідальності, антикорупційної діяльності та захисту прав інтелектуальної власності, де спостерігається непередбачуваність рішень, нерівномірність санкцій та низький рівень виконання норм.

Судова реформа, розвиток пробації, цифровізація процесуального права та модернізація адміністративно-деліктної системи демонструють рух України до європейської моделі правосуддя. Однак успішність імплементації безпосередньо залежить від незалежності судової влади, професійної компетентності правоохоронців і суддів, належного фінансування та сталих механізмів контролю за дотриманням прав людини.

Отже, Україна наблизилася до європейського правового простору у сфері юридичної відповідальності, але цей прогрес залишається фрагментарним. Реальна імплементація потребує комплексних структурних змін – від модернізації законодавства до зміцнення інституцій, підвищення якості правозастосування та формування культури верховенства права. Лише за таких умов європейські стандарти стануть не декларацією, а дієвим механізмом захисту прав людини та забезпечення справедливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Москвич Л.М. Посилення інституційної незалежності суду в системі євроінтеграційних кроків України. *Проблеми законності*. 2024. № 16. С. 179–195. DOI: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.162.284111>.
2. Москаленко О.В., Микитюк В.О. Європейські стандарти правосуддя та виклики їх впровадження в Україні. *Журнал «Актуальні проблеми інноваційної економіки та права»*. 2025. № 4. С. 9–12. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-4-2>.
3. Babych A., Berlach A., Korniienko M., Shchokin R., Kolyukh V. Adaptation of the Ukrainian Administrative Justice System to EU Requirements: Transparency, Efficiency and Accessibility in Public Law Disputes. *CERIDAP*. 2024. № 2. DOI: 10.13130/2723-9195/2024-2-36. URL: <https://ceridap.eu/adaptation-of-the-ukrainian-administrative-justice-system-to-eu-requirements-transparency-efficiency-and-accessibility-in-public-law-disputes/> (дата звернення: 05.12.2025).
4. Звіт Єврокомісії 2025: оцінка прогресу України у сфері запобігання та боротьби з корупцією. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/zvit-evrokomisii-2025-otsinka-progresu-ukrainy-u-sferi-zapobigannya-ta-borotby-z-koruptsieyu/> (дата звернення: 05.12.2025).
5. Лісна І.С. Імплементація європейських правових норм у законодавство України. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2024. № 2(48). С. 152–163. DOI: <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2024-48-2-152-163>.
6. Досягнення та виклики у сфері імплементації Європейської конвенції з прав людини в Україні обговорили під час XII Міжнародного форуму з практики ЄСПЛ. URL: <https://court.gov.ua/archive/1696208/> (дата звернення: 05.12.2025).
7. Ангеленюк А.-М.Ю. Використання електронних доказів у кримінальному процесуальному праві України (проблемні питання). Використання електронних доказів у кримінальному процесуальному праві України (проблемні питання). *Науковий вісник Ужгородсько-*

- го Національного Університету. 2023. Випуск 79: частина 2. С. 214–218. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.2.32>.
8. Як завершити гармонізацію кримінального законодавства України з міжнародним кримінальним правом. URL: <https://pravo.ua/iak-zavershyty-harmonizatsiiu-kryminalnoho-zakonodavstva-ukrainy-z-mizhnarodnym-kryminalnym-pravom/> (дата звернення: 05.12.2025).
 9. Пробаційний нагляд як новий вид кримінального покарання в Україні: результати та виклики. URL: <https://ms.ck.court.gov.ua/sud2313/pres-centr/publications/1788169> (дата звернення: 05.12.2025).
 10. Справа «Каверзін проти України» (Заява № 23893/03). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_851#Text (дата звернення: 05.12.2025).
 11. Фокін Я.Ф. Імплементация Європейських стандартів у правове поле України: секторальні реформи та виклики інтеграції в ЄС. *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал*. 2025. Вип. 1(18). С. 280–287. DOI [https://doi.org/10.33244/2617-4154.1\(18\).2025.280-287](https://doi.org/10.33244/2617-4154.1(18).2025.280-287).
 12. Рекомендація СМ/Рес (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a38#Text (дата звернення: 05.12.2025).
 13. Козачук Д.А., Панфілов О.Є. Адміністративна відповідальність у системі адміністративно-правових заходів впливу: сучасний вимір та європейські орієнтири. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія ПРАВО. 2025. Випуск 91: частина 3. С. 102–109. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.15>.
 14. Дегтяр Р.О., Печена Т.О. Імплементация Європейських стандартів правосуддя в цивільне судочинство України. *Нове українське право*. 2022. Випуск 6. Том 1. С. 101–108. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.6.1.13>.
 15. Стан захисту прав інтелектуальної власності в Україні: аналітичний звіт за 2024 рік від Центру спостереження IPR. URL: <https://nipo.gov.ua/stan-zakhystu-prav-iv-v-ukraini/> (дата звернення: 05.12.2025).